

DJURHÅLLNING

Dansk grisnäring i spagat mellan välfärd och effektivitet

HERNING, DANMARK
När krav ställs på högre djurvelfärd hamnar den starkt exportberoende danska grisnäringen lätt i spagat.

Nu utlovas 4 miljoner grisar med hela svansar till 2028 – samtidigt visar facit att det har varit svårt att infria tidigare målsättningar.

Under de senaste decennierna har det snarast varit regel än undantag att dansk grisnäring har fått finna sig i att bli ifrågasatt på hemmaplan.

När socialdemokraten Dan Jørgensen tillträdde som fødevareminister 2013 fanns det en högljudd opinion som pekade på långa djurtransporter, kortlivade suggor och hög smågrisödödlighet.

Året därpå presenterade branschen och regeringen en gemensam plan för att förbättra djurvelfärden. Man listade ett antal målsättningar, däribland en markant minskning av svanskupe- ringen.

2,5 procent med knorr

Av de 18,5 miljoner grisar som slaktades i Danmark under 2021 var det dock bara 495 000 som hade hela svansar. Det motsvarar cirka 2,5 procent av det totala antalet slaktgrisar och nivån har varit oförändrad under cirka tio år.

Beträffande digivande suggor var målet att minst 10 procent skulle vara lösgående till 2020.

När 2021 summerades låg andelen på blygsamma 3,9 procent eller 9 640 suggor.

Branschen har heller inte kommit till rätta med den höga smågrisödödlighe-

ten. Det är svårt att värja sig mot rubriker om att det dör 28 800 smågrisar varje dag i de danska stallen. Överlevnaden ligger enligt den senast tillgängliga statistiken på 77 procent.

Ändå är det nu dags för nya utfästelser. De görs i skenet av långtgående förslag från framför allt partierna på vänsterkanten. Enhedslistan, det mest vänsterradikala i folketinget, vill exempelvis halvera antalet kor och grisar i lantbruket redan till 2030. Fyra partier driver gemensamt kravet på att 30 procent av Danmarks yta ska bli skyddad natur.

Minskad kupering

I september presenterades Vision 2050, ett avtal mellan Landbrug & Fødevarer, Danske Svineproducenter och Danske Svineslakterier. En av målsättningarna är att antalet slaktgrisar utan svanskupe- ring ska fördubblas varje år för att 2028 uppgå till 4 miljoner.

Andra konkreta målsättningar är att med hjälp av nya avelsmål sänka den höga smågrisödödligheten. Avelsföretaget Danbred har slopat fler smågrisar som målsättning för att i stället prioritera högre överlevnad, suggans potential och robustare grisar.

– De senaste åren har vi inte haft den rätta balansen. Nu förväntar vi oss högre överlevnad med 1 procentenhet per år från och med 2023. Utbyte av galtar har påbörjats och förändringen kommer att märkas redan efter nyår,

säger Christian Sørensen på Landbrug & Fødevarers avdelning för avel och genetik.

Ökad effektivitet

Dansk grisavel har annars firat stora framgångar de senaste tio åren med ökad fodereffektivitet, högre daglig tillväxt och ökad köttprocent. Samtidigt har suggornas överlevnad minskat med 5 procent.

– Storleken på kullarna förväntas ligga kvar på nuvarande nivå, liksom födelsevikten på smågrisarna. Visst skulle man vilja ha lite högre vikt på

FAKTA: Så har det gått med tidigare mål

- 2014 satte den danska grisbranschen och dåvarande regeringen ett antal mål för djurvelfärden. Långt ifrån alla har uppfyllts:
- Minskad smågrisödödlighet med en gris per kull till 2020 – **NEJ**
- Minst 10 procent av alla digivande suggor ska vara lösgående till 2020 – **NEJ**
- Markant minskat antal svanskupe- rade grisar – **NEJ**
- Fokus på stallinredning som tillgodoser djurvelfärd – **NEJ**
- Obedövad kastration av smågrisar upphört till 2018 – **JA**
- Insatser för att minska förekomsten av magsår bland suggor och slaktgrisar – **JA**
- Bättre möjligheter för konsumenterna att välja djurvelfärd – **JA**

KÄLLA: PETER SANNO, KÖPENHAMNS UNIVERSITET
ILLUSTRATION: ISTOCK

Ny modell ska rädda knorren på 4 miljoner grisar

Konsumenterna har hittills inte velat betala för högre djurvelfärd. Nu ska danska grisnäringen i stället testa en modell där producenterna själva bär omkostnaderna.

Efter fem år med statlig djurvelfärds- märkning kan konstateras att modellen fungerar för mjölk och ägg men där- emot inte lika bra för kött där merkostnaderna blir större.

När dansk grisnäring återigen tar sats för att minska antalet svanskupe- rade grisar ska det i stället ske genom att alla grisproducenter betalar en mindre avgift som omfördelas till dem som

inte svanskupe- rar. Detta görs i kombi- nation med ny djurskyddslagstiftning.

– Den bygger på att producenterna talar om vilken betalning som krävs. Man kan likna den vid en auktion. Men någon färdig modell är ännu inte på plats, säger Christian Fink Hansen, direktör för Landbrug & Fødevarers grissektion.

Hög smågrisödödlighet

Det som den danska grisnäringen lider mest av är den höga smågrisödödlighe- ten. Den är både en ekonomiskt dålig affär för producenten och bidrar till en dålig image i samhället.

– Men både när det gäller smågris- ödödlighet och att bygga nya stall för

lösgående suggor är det svårt att finna de extra resurser som krävs när eko- nomin samtidigt är dålig. Men rekomen- dationen i visionen för 2050 är att när det byggs nytt så ska det vara för lösdrift, säger Christian Fink Hansen.

”Måste finna rätt balans”

Förhoppningen är att förändrade avelsmål och en plan för att reduce- ra lungsjukdomen PRRS kommer att vända utvecklingen.

– Eftersom dansk grisnäring verkar på den globala marknaden måste vi finna den rätta balansen mellan djurvelfärd och konkurrenskraft, säger Christian Fink Hansen.

Göran Berglund

FAKTA: Danska Coop överger ambitiös märkning

- I början av november meddelade danska Coop att concernen överger sin egen mer långtgående djurvelfärds- märkning Coops Dyrevelfærds- hjerte för att i stället ansluta sig till statliga Bedre Dyrevelfærd. Orsaken är bristande betalningsvilja hos kunderna.
- Coops hållbarhetschef Thomas Roland konstaterar självkritiskt att de olika märkningssystemen har komplicerat det både för butiks- kunder och för producenter. ”Alltför få människor navigerar efter konsu- mentmärkning”, skriver han i ett pressmeddelande.